

Den blå fingerplan

Kysterne omkring Fingerplanen har brug for et stærkt regionalt samarbejde, hvis vi skal bevare natur, rekreative muligheder og tilgængelighed på kyststrækningen. Og kommunerne i baglandet må tage medansvar, også for finansieringen.

Af indehaver, arkitekt MAA, Dan Hasløv, Hasløv og Kjærsgaard

Nutidens klimaforandringer udfordrer det bebyggede miljøes tætte nabo-skab til havet. Voldsomme storme og ekstreme højvander komme oftere og oftere. Erosionen øges, klinger styrter i havet, strande forsvinder, strandenge oversvømmes og ved stormhøjvander trænger vand langt ind bag kystlinjen. Der kystbeskyttes efterhånden overalt, og kysterne bliver til endeløse ophobninger af sten uden ret mange kvaliteter.

Kyster skal planlægges med en lang tidshorisont

Tidshorisonten i kystbeskyttelsesprojekter er ofte kort – kun 25 til 30 år, og for kort i forhold til en byudvikling tæt på vandet, som har konsekvenser mange generationer fremover. De dystre forudsigelser om havstigninger vil udfordre kysterne, hvis man bare fortsætter kystbeskyttelsen og udvikling langs kysterne så kortsigtet som hidtil. Lige nu er stigningen beskeden, men den vil være accelererende. Om bare 80 år kan vandstanden i havet ligge 1 m højere end nu. Og yderligere stigninger kan komme hurtigt. Få har endnu turdet beskrive det ubehagelige scenarie og dets konsekvenser for vores kyster. Men det bør være en del af perspektivet i den nye Fingerplan.

Ikke kun den højere vandstand er en udfordring. Fremtidens storme kan betyde stormhøjvander der ligger 3 – 4 m højere end det der nu er daglig vandstand. Bølgepåvirkningen på

de åbne kyster vil betyde massive bølgeopskyl på yderligere 2-3 m. Alle Fingerplanens kyster vil komme til at se meget, meget anderledes ud i fremtiden, og konsekvenser og strategiske handlemuligheder bør diskuteres nu.

De endeløse stensætninger, der allerede præger kysterne, vil kystgrundejerne, prøve at forhøje i takt med havspejlsstigninger og voldsommere storme. Områder der i dag ikke har behov for kystbeskyttelse skal også sikres. Diger skal forhøjes og udbygges. Det bliver dyrt.

Skrækscenarier

Nogle steder vil kystgrundejere og kommuner opgive kampen med havet. Kystejendomme bliver usælgelige, kan ikke belånes, mister deres værdi. Tør man bo ved vandet i fremtiden? Vil det føre til deprimerende ruinlandskaber, som de nedstyrtende sommerhuse på den jyske vestkyst er en ubehagelig forsmag på? Det lyder næsten som drejebogen til en dårlig amerikansk katastrofefilm. Skal man allerede nu overveje hvor der er kyster, der bør 'opgives'? Og hvordan griber man det an? Skal der være kystsaneringsordninger og nedrivningspuljer. Hvordan får man overhovedet taget hul på denne, desværre meget sandsynlige konsekvens af klimaforandringerne? Og kan der gennem en rettidig planlægning alligevel komme

noget positivt ud af det på Fingerplanens meget forskellige kyster?

Nordkysten og Køge Bugt kan

Sjællands nordkyst blev tæt bebygget med sommerhuse, da jernbaner og biler gjorde kysten tilgængelig for byboerne fra syd. At kysten med sine høje klinger tydeligt fortalte, at den var en tilbagerykningkyst eroderet af vinterens storme, var der ikke fokus på. Nordkystens udvikling handlede om feriedrømme, herlighedsværldier, udsigter og strande. Med et manglende helhedssyn blev strande og stenrev brugt til råstofindvinding – sten, ral og sand til byområderne inde i landet. Det var jo let tilgængelige byggematerialer. De første kystbeskyttelsesplaner, da man opdagede kysttilbagerykningen, var heller ikke præget af et helhedssyn. Lokale materialer fra forstrandene og rene blev samlet og bunket op ved foden af de nedstyrtende klinger. Det gjorde blot kysten endnu mere sårbar over for vinterstormene.

På den nordsjællandske kyst blev de første ideer om en sammenhængende kystforvaltning og kystbeskyttelse udviklet. I dag er de mange års erfaringer grundlag for et perspektivrigt projekt, hvor de tre nordsjællandske kommuner sammen gennemfører et storskala-sandfodringsprojekt, som er den rigtige helhedsløsning her. Kysten bliver robust over for klimaforandringerne, kommende havspejls-

stigninger, og alligevel bevares en naturpræget kyst. Men er det rimeligt, at kystens store bagland, som rækker langt ind i Fingerplanen, ikke bidrager økonomisk?

Køge Bugt Strandpark er en af Fingerplanens succeshistorier. Erindringen om stormfloden i 1872 førte til udviklingen af en strandpark på den mest truede del af kysten, med diger, fremskudte strande mm., som nu sikrer et stort bagland. Strandparken leverer ikke kun en teknisk beskyttelse af kystgrundejerne og baglandet. Der blev forbilledligt tænkt i helheder og kvalitet, der blev skabt stedstilpasset natur, rekreative landskaber, strande og adgangsmuligheder for alle. Der blev også skabt en organisation til at tage sig af kystarbejdet, som sikrer et fortsat samarbejde om fremtidens klimaudfordringer, når diger og klitter skal forhøjes. Men igen – er det kun kommunerne langs kysten der skal bidrage – alene- eller kan strandparkens betydning for Fingerplanen åbne for større regionale samarbejder, og måske også inspirere nødvendige samarbejder på andre kyster?

Øresundskysten og fjordene

Øresundskysten og fjordene har ikke samme dramatiske naboskab til havet som nordkysten og Køge Bugt. Her blev der også bygget – alt for – tæt, helt ud til vandkanten i vanlig tillid til evig sol og sommer. Problemerne er først og fremmest de ekstreme højvander, i dele af Øresund lejlig-hedsvis kombineret med meget store bølger. På de lave, smalle kyster i de to

områder er den traditionelle kystbeskyttelse svær at indpasse. Der ikke plads, og mange af de truede bygninger og anlæg ligger lavt. Lige nu er kommunerne langt med planerne for de umiddelbare, kortsigtede sikringsbehov. Men hvordan løses den langsigtede udfordring?

I fjordene vil er de store, beskyttede naturområder en barriere for blot at bygge diger højere og bredere. Fremskudte løsninger ud i fjorden er der ikke plads til, og hvad med herligheds-værdierne? Kystnaturen forsvinder, og ironisk nok – dem med størst beskyttelsesbehov kommer til at ligge bag høje diger. Udsigten de oprindeligt søgte er væk.

Handler en langsigtet strategi nogle steder også om kystsanering og nedrivning hvor der ikke med rimelighed kan beskyttes mod havet? Eller er der andre strategier? Det kan være regionale løsninger, som lukker/begrænser indløbet i fjordsystemet. Kan en regional løsning udføres uden voldsomme, negative konsekvenser for miljø, natur, friluftsliv og kystlandskab f.eks. ved Hundested og Rørvig – hvis det er her en lukning placeres? Og er det en opgave, som også burde forankres i Fingerplanen?

Hvad er strategien langs Øresund? Her er der næppe mulighed for en regional lukning ved Helsingør, og der er også mange lavtliggende områder, der næppe kan sikres. Selv med landets højeste ejendomspriser kan kysts-anering og nedrivningspuljer blive en ny virkelighed. Eller er løsningen, som den der diskuteres i København,

at fortsætte med opfyldninger ud i Øresund og integrere højvandssikring og byudvikling i en ny, forhøjet, klimasikret kyst? Skal flere af kommunerne langs kysten forberede sig på lokale opfyldningsprojekter og sammen-tænke deponering af byggepladsjord fra den evigt voksende storby med byudvikling og økonomi? Det er utvivlsomt en spændende designopgave og økonomien så sund, at det vil være en god forretning. Rundt om i verden er storbyernes vækst ud i havet i fuld gang af samme årsag, men er det det vi skal?

Nye samarbejder er nødvendige

Kystbeskyttelse er en opgave, som kommunerne fremover skal tage vare på. Fingerplanen bør inddrages med samarbejder om helhedssyn, -løsninger og finansiering. Kystens kvalitet for natur, rekreation, friluftsliv, turisme mm. må ikke glemmes eller fortrænges af det umiddelbare beskyttelsesbehov, selv om de er store. Al erfaring viser at stenløsningerne vælges når pengene er små. Det betyder flere sten på kysten, mindre natur og dårligere tilgængelighed. Fingerplanen vil miste kysten, som en af sine mest unikke kvaliteter, hvis kystgrundejere og kommuner alene skal løfte opgaven – uden hjælp og penge fra Fingerplanens store bagland.

Køge Bugt Strandpark er en af Fingerplanens succeshistorier.

Foto: Kystdirektoratet

